

Kauniaisten ikäohjelma 2022-25

Materiaalia toimialoille valiokuntakäsittelyä varten

LIITTEET: Ikäohjelma ja Tavoitteet ja toimenpiteet

OHEISMATERIAALI: Soten digiohjelma ja kulttuurisuunnitelma

SOTEV 14.9.22

Kauniaisten ikäohjelma 2022- 2025

Ikäystävällinen Grani

Taustaa

- **Ikäystävällinen Grani** on suunnitelma toimenpiteistä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi (2022-2025) sekä vuodeksi 2022 iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi (Vanhuspalvelulaki 980/2012, 5§).
- Yhdessä asukkaiden, järjestöjen, seurakuntien, oppilaitosten ja yritysten kanssa kaupunki mahdollistaa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen. Kauniaisten kaupungin uutena kumppanina suunnitelman toteuttamisessa 1.1.2023 alkaen on **Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue**.
- Suunnitelma korostaa kaupungin **kaikkien toimialojen yhteistä vastuuta** ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämisestä ja uudenlaista yhteistyötä nykyisten ja uusien kumppaneiden kanssa. Ikääntyneet **kuntalaiset otetaan mukaan** heitä koskevien toimintojen ja palvelujen kehittämiseen ja heitä kuunnellaan sopivimpien toimintatapojen löytämiseksi.
- **Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on tehtävä, joka kuuluu sekä kunnalle että hyvinvointialueelle**. Kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat tärkeä osa visiota ja strategiaa. Strategia ja strategiset tavoitteet on juuri hyväksytty vuosille 2023-2030.
- **Kansallinen ikäohjelma ja laatusuosituks** tavoitteineen on tehty poikkihallinnollisuus huomioiden, ja niissä kunnan ja hyvinvointialueiden työnjako ja vastuut ovat hyvin tunnistettavissa. Myös tämän poikkihallinnollisen Ikäohjelman valmistelu tukeutuu niihin.

Hyvinvointikertomuksessa painopisteiksi tunnistettiin

- Ikäihmisten hyvinvoinnin, osallisuuden ja toimintakyvyn edistäminen ja terveyserojen kaventaminen, huomioiden esim. 75+-vuotiaiden naisten psyykkinen kuormittuneisuus.
- Ikääntyneistä yli 75-vuotiaista 94 % asuu kotona ja 81 % itsenäisesti täysin ilman sotepalveluja. He toivovat yhteisöllistä asumista ja kotona asuminen lisää myös asunnon muutostöiden tarvetta.

Hyvä ikääntyminen Kauniaisissa -työpajassa tunnistetut tärkeimmät teemat ovat

- Yhteisöllisyys
- Asuminen ja eläminen
- Seniori on aktiivinen ja yksilöllinen toimija
- Digitaaliset palvelut.

Ikäohjelman tavoitteet ovat

- Seniori on yksilöllinen ja aktiivinen toimija
- Digitaalisten palvelujen mahdollisuudet otetaan käyttöön
- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen sekä terveyserojen vähentäminen
- Osallisuus, yhteisöllisyys ja sukupolvien vuorovaikutus vahvistuvat
- Ikäystävällinen elinympäristö ja asuminen.

Hyvinvointisuunnitelmaa on laadittu poikkihallinnollisessa Tejo-ohjausryhmässä, ja valmisteluvaiheessa on kuultu vanhus- ja vammaisneuvostoja ja työpajoissa on kuntalaisten lisäksi mukana olleet myös vanhusneuvoston ja seurakuntien edustajia.

Keskeistä Kauniaisten vanhusväestössä

VAHVUUKSIA	HUOMIOITAVIA ASIOITA
Kauniainen on yksi Länsi-Uudenmaan kasvavista ja elinvoimaisista kunnista	Vanhuspainotteinen ikärakenne, Kauniaisissa on viime vuosina kasvanut etenkin hyvin iäkkäiden, yli 85-vuotiaiden, osuus.
Suuri osa ikääntyneistä on aktiivisia harrastajia ja vaikuttajia ja heillä on hyvä toimintakyky.	Myös yksinäisyyttä ja osattomuutta esiintyy vanhimmissa ikäluokissa. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen on huomioitava edelleen kaikissa ikäluokissa,
94 % yli 75-vuotiaista asuu kotona ja 81 % täysin itsenäisesti ilman vanhuspalveluja	Vanhimpien ikäluokkien koon kasvaessa palvelutarve ja myös muistisairaiden määrä lisääntyvät. Ympäri vuorokautisen hoivan tarve lisääntyy. Myös yksinasumisen ja yksinäisyyden tiedetään lisäävän palvelujen käyttöä.
Osallisuuden kokemus on Kauniaisissa huomattavasti muita pääkaupunkiseudun kaupunkeja suurempaa. Osallisuusindikaattori 75+-v. naiset 76,8 ja miehet 79 (PKS-hyvinvointikysely 2021)	On myös yksinäisiä ja ulkopuolisuutta kokevia vanhuksia, minkä vuoksi etsivä vanhustyö on tärkeä kehittämiskohde.
Ikääntyneiden toimintakyky on hyvä ja Kauniaisissa on pks:n tervein väestö.	Korona-aikana tuli esille, että 75+-vuotiaat naiset kokevat psyykkistä kuormittuneisuutta. Myös 75+-vuotiaiden alkoholin käyttö on yleistä. Ehkäisevän päihdetyön toimintamalleja tulee kehittää. Ikääntyneet tarvitsevat tukea päihteidenkäyttönsä arvioinnissa ja hallinnassa.

Tavoitteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin edistämiseksi (2022-2025) ja palvelujen kehittämiseksi (2022)

Linjaukset

1. Seniori on yksilöllinen ja aktiivinen toimija
2. Digitaaliset palvelut arjen tukena
3. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen
 - I. Liikunnasta iloa ja toimintakykyä
 - II. Kulttuurista elämäniloa ja merkitystä
4. Asuminen ja ikäystävällinen ympäristö

Visio

Aikaansaava, hyvinvoiva ja resurssiviisaasti tulevaisuutta rakentava, elävästi kaksikielinen ja monikulttuurinen Grani

Strategia

1. Resurssiviisaan toiminnan kaupunki/Avoin rohkea ja innovatiivinen – Kestävä ja terve kuntatalous, Henkilöstön hyvinvointi ja osaaminen
2. Turvallinen, vihreä kävelykaupunki/ Resurssiviisas Kauniainen
3. Kuntalainen keskiössä/Kaikki mukaan

asukaslähtöisyys – avoimuus – yhteisöllisyys ja yhdenvertaisuus – vastuullisuus ja kestävyys

1. SENIORI ON YKSILÖLLINEN JA AKTIIVINEN TOIMIJA		
TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO
<p>Avoimuus, helppo tiedon saanti</p> <p>Osallisuus, vaikuttaminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Aktiivinen ja ajantasainen viestintä eri välineitä käyttäen Kuntalaispaneelit Oman kunnan vanhusneuvoston roolin selkiyttäminen, ml. yhteistyö hyvinvointialueen vanhusneuvoston kanssa Kunnan vaikuttamistoimielinten ja kuntalaisten osallistaminen huomioiden erityisesti heikommassa asemassa olevat Kaupungin toimialojen välinen ja yhteistyö LU-hyvinvointialueen kanssa toiminnan tehostamisen painopisteenä 	<p>Kunta, yleishallinto ja hva (yhdyspintojen määrittely)</p>
<p>Yhteisöllisyys ja sukupolvien vuorovaikutus</p> <p>Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen lisääminen</p> <p>Otetaan Villa Bredan tilat käyttöön monipuolisesti tarjoamalla kuntalaisille kohtaamispaikkoja</p>	<ul style="list-style-type: none"> Uudet yhteistyömuodot, mm. koulujen, taiteen perusopetuksen, liikuntaseurojen, kirjaston ja kansalaisopiston kanssa Villa Breda ja kaupungin toimialat toteuttavat kokeiluja ja vakiinnuttavat toimintatapoja, joilla mahdollistetaan paikkoja sukupolvien väliselle kohtaamiselle. Toimintamalleja, jotka syntyneet yhteistyössä Aalto-yliopiston kanssa: 1. <i>Honestly?</i> kampanja. Tavoitteena on rohkaista vuorovaikutusta vanhusten ja nuorempien välillä. Toteutetaan kampanja ja lyhyet videot, joissa lapset/nuoret haastattelevat ikääntyneitä heidän nuoruudestaan. 2. Seniori-juniori-keskustelutilaisuudet x/vuosi 3. <i>Villa Breda, Grani-keittiö</i>: kohtaamispaikka eri tahoille: kokkailuun, tapahtumien järjestämiseen, jutusteluun, kahvihetkeen. 4. <i>Luova lounas-konsepti</i> Villa Bredassa. Tuloksena säännöllisesti järjestettävä tapahtuma, joka tarjoaa projektiluonteisia aktiviteetteja senioriyhteisölle. Osallistajat ehdottavat heitä kiinnostavia projekteja, joihin muut voivat ilmaista kiinnostuksensa. Suosituimmat näistä toteutetaan koko yhteisön avustamana esim. 1xkk tai 3-6 x vuodessa. 	<p>Hyte: Ikääntyneet-alaryhmä? Kunnan toimialat ja Villa Bredan henkilökunta</p>
<p>Elämyksiä taiteesta ja kulttuurista</p> <p>Kulttuuriohjelma (2020-2030) on hyvinvoinnin edellytys, jalkautuu arkeen ja näkyy ja kuuluu Granissa</p>	<ul style="list-style-type: none"> Otetaan laajasti käyttöön 100 minuuttia taidetta - toimintamalli, johon kuuluvaa taidepassia voivat täyttää sekä Sote omassa toiminnassaan, mutta myös muut toimijat, kuntalaiset ja yhteisöt. Toimintamalliin liittyvän taidepassin yhteyteen liitetään taide- ja kulttuuripedagoginen ohjeistus, joka avartaa käsitystä siitä, mitä taide ja kulttuuri ovat, ja miten pienellä panostuksella saadaan päivittäinen 15 minuutin annos kulttuuria, johon liittyvää tietoa, taitoa ja kapasiteettia on kaikilla. Kauniaisten taidekokoelma Villa Bredassa ja terveysasemalla Granin SOKUTE, kulttuuri sosiaali- ja terveyspalveluissa-toimintamalli, tukee kulttuurin paikan vakiinnuttamista osaksi ikääntyneiden arkea Hoivalaulu – asumisyksikkö 	<p>Kulttuuripalvelut ja Villa Breda, Sote</p>
<p>Toimintakyvyn ylläpitäminen liikuntaa lisäämällä</p> <p>Liikkumisohjelma</p> <p>Kaupunkistrategia (2): Liikenneturvallisuuden tason parantaminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Arkiliikunnan niveltäminen osaksi hoivayksikön ja kotihoidon arjen toimintaa Sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien ikäihmisten osallistumisen mahdollistaminen mm. kansalaisopiston liikuntaryhmiin. Yhteisöllisyyttä liikunnasta: erilaiset liikuntaryhmät Liikuntarajoitteisten henkilöiden liikkumismahdollisuuksien lisääminen, turvallinen elinympäristö Liikuntapaikkarakentamisessa väestön ikääntymisen huomioiminen 	<p>Liikuntapalvelut Kansalaisopisto, yhdyskuntatoimi</p>

2. DIGITAALISET PALVELUT ARJEN TUKENA		
TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO
Ikäntyneiden digitaitojen parantaminen Digiosaamisen varmistaminen	<ul style="list-style-type: none"> Kirjasto osallistuu sosiaali- ja terveyspalvelujen kanssa esim. digi-terveyspalvelujen käyttöönottoon (Maisa) 	Kirjasto, Sote
Soten Digiohjelma: henkilökunnan ja kuntalaisten kouluttaminen	<ul style="list-style-type: none"> Henkilökunnan digitaitojen kartoittaminen 2022 ja koulutussuunnitelma Ikäntyville kuntalaisille toteutetaan erillinen digiohjelma. Etäpalvelujen ja –käyntien toteuttaminen tilanteen mukaan. Kannustaminen Maisan käyttöönottoon tarjoamalla samalla perinteiset yhteydenottotavat 	Sote, kirjasto, yleishallinto/kansalaisopisto

3. HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO
Hyvinvointierot vähenevät	<ul style="list-style-type: none">• 70-vuotiaiden terveystarkastustoiminta käynnistyy lähtökohtana digitaalisten työkalujen hyödyntäminen• Lähisuhdeväkivallan ehkäisyn ohjelman toteuttaminen (sote-siv, muut toimialat)• Ikääntyneiden mielenterveystyön ja ehkäisevän päihdetyön kehittäminen• Etsivä vanhustyö-pilotointi Kauniaisten mallin kehittäminen	Kunta ja hyvinvointialue Kansalaisopistot ja vanhuspalvelut
Vapaaehtoistyön kehittäminen: yhteistyö kolmannen sektorin kanssa	<ul style="list-style-type: none">• Luodaan yhteistyömallit ja toimintaperiaatteet yhdistysten ja järjestöjen tukemiselle yhdessä hyvinvointialueen kanssa.• Vapaaehtoistyön rakenteiden vahvistaminen• GeroGrani-verkosto toimii aktiivisesti	Kunta ja hyvinvointialue
Palvelujen kehittäminen osana Tulevaisuuden sote-keskus- hanketta, Ikääntyneiden palvelut	<ul style="list-style-type: none">• Monialainen yhteistyömalli otetaan käyttöön• Vahvistetaan kotikuntoutusta (Gerometro, sos.kuntoutus, Kuntouttavan päivätoiminnan kehittäminen)• Asiakas- ja palveluohjauksen kehittäminen• Kehitetään muistisairaiden diagnostiikkaa ja hoitoa moniammatillisesti yhdessä terveystieteiden kanssa.• Vahvistetaan koko henkilöstön osaamista muistisairauksien tunnistamisessa ja hoidossa• Elämän loppuvaiheen hoito, saattohoito (LU, Omaishoito, Gerometro)• Ikääntyvien liikuntaneuvontaketjun varmistaminen SOTE-uudistuksessa	SOTE Kansalaisopisto ja vanhuspalvelut

4. ASUMINEN JA IKÄYSTÄVÄLLINEN YMPÄRISTÖ		
TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO
Asuntokannan kehittäminen (Kaupungin strategia, kohta 2)	<ul style="list-style-type: none"> • Kehitetään asuntokannan monipuolisuutta vastaamaan nykyistä paremmin asukkaiden tarpeisiin eri elämänvaiheissa • Myötävaikutetaan senioriasumisen toteuttamiseen keskustan läheisyyteen. 	Yhdyskuntatoimi
Turvallinen asuminen	<ul style="list-style-type: none"> • Neuvonta: Jokaisen tulisi itse ennakoida ja varautua ikääntymisen mukanaan tuomiin sekä asumiseen, että palveluihin liittyviin haasteisiin. • Huomioidaan kestävän asumisen teemat: muuntojoustavuus, monipuolisuus, segregaaation torjunta, sujuva arki, kestävien valintojen helppous, energiatehokkuus • Huomioidaan kuntalaisten kiinnostus yhteisölliseen asumiseen. Yhteistilat ja yhteinen toiminta, esteettömyys. • Ikäystävällinen ympäristö: elinympäristön ja liikenteen turvallisuus, penkit, helppokulkuisuus, puistot, puutarhat, osallistavaa nähtävää ja seurattavaa ulkona. • Kotona asuminen lisää asunnon muutostöiden tarvetta. Asumisneuvonnan ja asumismuodon liittäminen palvelutarpeen arviointiin. 	Sote, yhdyskuntatoimi, yleishallinto

Esittävä taide, kulttuuri ja luova toiminta

Esimerkkejä

- 100 minuuttia taidetta
- Taidepassi
- Taitotarjotin
- Elämän puu
- Kulttuurikansio
- Omakuvamonologi
- Hybridiosaaminen
- Musiikkitestamentti
- Muistelusalkku
- Kommunikointi
- Villa Bredan toimenpiteet

Kulttuurisuunnitelma

SOKUTE - Kulttuuri ja taide osana sotea ja hyteä

Sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) tai hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) organisaatioiden oma kulttuurisuunnitelma perustuu valtioneuvoston suositukseen taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.